

Опълченци от Видинския край

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Декември 2010 02:09

Сположителност е установен броят на опълченците от Видинско: Видин - 55 души; Белоградчик - 9 души; с. Шишманово дава четирима офицери, сред които са синът и внуците на един от ръководителите на въстанието в Северозападна България от 1850 г. Стоян Николов - поручик Тодор Стоянов Николов, подпоручиците Рачо Николаев Николаев и Стефан Николаев и прапорщик Стефан Лилев (Илиев) Николаев; по трима опълченци излъчват селата Върбово, Праужда, Бяла, Протопопинци, Търговище, Чупрене и Раковица; по двама - Боровица, Кула, Грамада и Покрайна (Керим бег) и по един - Горни Лом, Салаш, Янъвец, Гюргич, Рабиша, Черно поле, Новоселци, Ново село, Халваджи (Майор Узуново); Цар Петрово, Макреш, Големаново, Бракевци, Градсково и Велики Ясеновац, (последните три села, съгласно Ньойския договор в 1921 г. са откъснати от България и присъединени към Сърбия). По отношение званието (чина) преобладаващата част са редници. Офицер, получил звание в руската армия, преди служенето си в Опълчението, е само поручик Тодор Стоянов Николов. По време на служенето си в Опълчението, офицерско звание подпоручик получават братята Рачо и Стефан Николаеви и братовчед им прапорщик Стефан Илиев Николаев; в чин фелдфебел са произведени двама души, унтерофицери - петима и ефрейтори - трима.

По възраст по-голямата част са младежи от 19 до 30 години, но има и доста опълченци между тридесетте и четиридесетте. В Опълчението вземат участие и двама

Опълченци от Видинския край

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Декември 2010 02:09

шестдесетгодишни старци - Първул Станков Здравков от с. Стакевци и Ангел Димитриев.

За социално-класовата им принадлежност може да се говори условно, тъй като данните, съдържащи се в документите, са твърде оскъдни. Несъмнено е обаче, че по-голямата част от видинските опълченци принадлежат към бедните и средни слоеве. Но е имало такива и от по-заможни семейства, като Виден Доцински, който в едно свое прошение за пенсия заявява: "Когато тръгнах от дома през 1876 г., оставих в дома си 16 глави говеда, 130 глави ситна стока и 150 наполеона взех със себе си, за да се прехранвам". Първул Станков пък, търговец на добитък по онова време, през 1880 г. декларира, че пожертвувал "за въоръжаване на въстаниците, обсаждащи Белградчишката крепост, 16 000 жълтици махмудии, собствен капитал."

По професии опълченците са дюлгери, терзии, обушари, кафеджии, земеделци, бъчвари, а в по-голямата си част ще да са били без определена професия поради младостта си.

Част от тях са били грамотни, но повечето са били неграмотни. Един е завършил Болградската гимназия и един Белградската.

Данните от изворите за участието на опълченците в българското национално-освободително движение също са оскъдни.

Един от опълченците, споменатият вече Първул Станков от с. Стакевци, е бивш главен агитатор за подготовката на въстанието в 1850 г. и командир на отряд, обсаждащ Белградчишката крепост, затворник във Видин и Цариград, доброволец в Кримската война 1856 г. и участник в отбраната на Севастопол, награден със златен медал "Света Анна", организатор и вдъхновител на Димитракиевата буна в 1856 г., заради което населението на Белградчишко я нарича Първуловата буна. Участник в Кримската война е и Ангел Димитриев, родом от с. Драгут, Битолско, живял по-късно във Видин. Участник в Първа българска легия в Белград на Георги С. Раковски е Пано Каменов - Комитата от с. Бяла. Участник в Ботевата чета е Тодор Илиев Попов от с. Върбово, Белградчишко. Доста от видинските опълченци участват като доброволци в първоначалните български доброволчески чети по време на Сръбско-турската война в 1876 г.: в четата на войводата Панайот Хитов са петима души, един е в четата на Филип Тотю "Балкански лев", трима - в четата на Илия Марков, двама души - в четата на Христо

Опълченци от Видинския край

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Декември 2010 02:09

Македонски и един - в четата на Тодор Велков, сражавала се в Бреговско-Ново-селски район от 27 до 30 юни 1876 г.

В създадената в края на август и началото на септември с. г. Руско-българска доброволческа бригада на полковник Николай Медведовски са участвали 27 души. Както е известно, в редовете на тази бригада българските хъшове-доброволци показаха чудеса от храброст в боя при Градетин на 16 септември с. г., а Вазов обезсмърти техния подвиг в поевста си "Немили-недраги".

Участниците в Българското национално-освободително движение са значително повече, ако се има предвид, че опълченците са професионални революционери. Известно е, че по-голямата част от дейците на неразкритите революционни комитети във Видинско, още преди обявяване на мобилизацията на руската армия, желаят да заминат за Русия. Други, които са в Румъния, напускат работата си и се отправят за гр. Плоещ, където се сформират опълченските дружини след 28 април, когато пристигат сформираниите в Кишинев.

Един от първите записали се в Опълчението в гр. Кишинев на 20 април 1877 г. е споменатия вече Виден Доцински от с. Чупрене, Белоградчишко. На 28 април, когато ешелоните на Българското опълчение от Кишинев са пристигнали вече в Плоещ, се записват 7 опълченци, а на другия ден, 29 април, още 8 доброволци, на 1 май - двама, на 3 май - трима и т. н. Постъпването на опълченци продължава през целия май и след 31 май, когато дружините тръгват на поход към Дунав. През това време се зачисляват четирима души от нашия край. След преминаването на Дунав, нощта на 21 юни, в така наречената "втора" серия български дружини се записват още 11 души. По дружини видинските опълченци са разпределени така: в 1-ва - 9 души, 2-ра - 22, 3-та - 10, 4-та - 14, 5-та и 6-та по 8 души, 8-ма - 3, 9-та - 1, 10-та - 2, 12-та - 3.

Най-авторитетни и сигурни доказателства за дейността на видинските опълченци са така наречените дружинни свидетелства, издавани и подписвани от дружинните командири при уволнението на опълченците. Разполагаме с 40 такива свидетелства (оригинални и заверени преписи). Освен това участието на няколко опълченци се доказва от свидетелства, издадени от техни другари, служили с тях, както и от удостоверения, издадени от Министерството на войната, възоснова на архивите на Опълчението.

Опълченци от Видинския край

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Декември 2010 02:09

Дейността на всеки опълченец е в пряка връзка със съответната дружина, в която е зачислен.

Видинските опълченци участват във всички бойни действия в Освободителната война, в най-важните в стратегическо отношение боеве, когато се решава съдбата на България: боя при Стара Загора на 19 юли, боевете за защита на Шипченския проход на 9, 10, 11 и 12 август, в боя при Шейново на 28 декември 1877 г. и в схватките с башибозуците за защита на българското население в Котленския край през януари 1878 г.

В това отношение видинчани имат своя принос. Доказателства за това са високите оценки на повечето от тях от дружинните командири, които ги предлагат за награждаване със Знака на военния орден "Свети Георги", IV степен, наричан Георгиевски войнишки кръст.

За проявен героизъм и себеотрицание в боевете при Стара Загора, Шипка и Шейново са наградени Ангел Димитриев, Ангел Димитров Николов, Димитър Костов (Константинов), Илия Алексиев, Милия Петрович, Петър Христов, Станчо Иванов и Спиро Каменов от Видин, Андрей Иванов от Протопопинци, Георги Божинов от Търговище, Георги Стоянов от Белоградчик, Денко Йотов Вълчов от с. Цар Петрово, Димитър Гетов Семков от Кула, Димитър Ценов Митев от Грамада, Жельо Димитров Хайдутот от Белоградчик, Иван Петрович (макрешки потомък), Михаил (Мико) Вълков-Черния (Големаново, Шишенци), Никола Първанов от Бяла и Христо Тошев от Раковица, а за участие в боевете в Котленския край - Замфир Стефанов.

В боя при Шейново на 28 декември 1877 г. загива геройски при атаката на Шейновския укрепен лагер Димитър Найденов от с. Праужда, а тежко раненият в този бой Илия Николич от Белоградчик умира от раните си на 12 март 1878 г. във военната болница в Одеса.

Ранени са опълченците Димитър Гетов от Кула, Стефан Димитров от Видин, Пано Каменов от Бяла, Петър Стоянов от Видин, Ангел Димитриев от Видин, Георги Найденов от Чупрене, Георги Николов от Черно поле, Денко Йотов от Цар Петрово, Димитър Костов от Видин, Иван Петров от Грамада, Станчо Иванов от Видин, Христо Тошев от Раковица и др.

Навярно броят на убитите и ранените е по-голям, тъй като някои от безследно изчезналите са в същност неидентифицирани убити или ранени, отправени на лечение в Русия, завърнали се по-късно и неотразени в наличните документи.

Минали през суровата школа на Освободителната война, някои от опълченците постъпват в Българската земска войска и Източно-румелийската милиция, каквито са споменатите Тодор, Рачо и двамата Стефановци (Николаеви), също и Илия Тодоров Козаров, който, достигнал до чин фелдфебел заради своята смелост и проявени командни качества, бива изпратен в Софийското военно училище. Завършва го с първия випуск, като един от първите по успех и след Освобождението става един от най-добрите офицери и командир на Шуменския артилерийски полк, достигнал до чин майор. Само нелепата смърт - падане от кон по време на маневри, попречва на бъдещата му блестяща военна кариера.

Повечето от видинските опълченци се завръщат в родния край, а някои, поради заемане на различни служби или женитба, живеят по други места. През 1881 г., уволненият от Източно-румелийската милиция с чин щабс-капитан, Тодор Стоянов Николов (Николаев) бива назначен за кулски околийски началник, но понеже бил привърженик на Либералната партия, консерваторите, след извършения преврат на 21 април с. г., го уволняват по най-скандален начин - подполковник Ремлинген му скъсва униформата и оставя на негово място войводата Панайот Хитов, консерватор по убеждения. Уволнението му е явно по политически причини. Целта е била да се назначи околийски началник, който ще работи за спечелването на изборите за Второто Велико народно събрание от консерваторите. Това събрание по-късно узаконява суспендирането на Търновската конституция. За кметове на с. Търговище са избирани в различно време братята опълченци Тодор и Георги Богинови, кмет на Белоградчик е бил Живко Петров, помощник-кмет - Тодор Илиев Попов, секретар на Видинска община 22 г., до смъртта си, е Иван Петрович, а секретар на Белоградчишката община е Михаил Бошнаков, по-късно чиновник-агент на БНБ.

Във Видин и Видинския край по различни причини - търсене на по-евтин живот, служби, женитби и пр. - се установяват да живеят и една голяма група от 20 бивши опълченци, предимно от останалата отново под турско робство след решенията на Берлинския конгрес от юли 1878 г. Македония. Обикновено на тях държавата им отпуска земя за обработване в района на с. Прогорелец (дн. Якимово, Ломско) от държавния поземлен фонд и от т. нар. "черкезски" земи в селата Бяло поле, Ружинци, Рабиша, Буковец, Старопатица, Кула и Брегово, която в повечето случаи изобщо не получават поради отдалечеността от гр. Видин и невъзможността да я обработват. Освен това те получават и парична помощ. Впоследствие обаче повечето от тях заменят земята с

Опълченци от Видинския край

Написано от ivailo

Понеделник, 06 Декември 2010 02:09

опълченска пенсия, а паричното пособие е трябвало да възстановят на държавното съкровище. Повечето от тези страдалци създават във Видин свои семейства, изживяват остатъка от живота си и са погребани на видинска земя. Съгласно статута на Националния музей Шипка-Бузлуджа те също се смятат като опълченци от града, в който са живеели след участието им в Опълчението, който принцип застъпваме и ние.

Безспорно участието на опълченците от Видинския край в Освободителната руско-турска война 1877/1878 г. е една от най-славните страници в историята на Видинския край, достойна за преклонение пред паметта на нашите прадеди, сражавали се и проливали кръвта си по бойните полета и камънаци за свободата на България. Техният подвиг и саможертва са наистина извор на патриотизъм за сегашните и бъдните поколения.

вестник Видин Брой 39 (1895) 2-5 юни 2011 г Генади ВЪЛЧЕВ ("Видинските опълченци в Руско-турската еойна 1877-1878 г.")

Аврам Иванов, Александър Пантов, Алекси Владов, Алекси Николов Стоянов, Ангел Димитриев, Ангел Димитриев, Ангел Димитриев, Ангел Николов, Ангел Станович, Арсений Нацов, Атанас Иванов, Георги Иванов, Георги Найденов, Георги Славков, Данко Маринов, Димитър Влаев, Димитър Жаков, Димитър Константинов, Димитър Серафинов, Димитър Христов, Живко Вълков /Велков/, Замфир Стефанов, Иван Гоцев, Иван Дамянов, Иван Марков Терзийски, Иван /Юван/ Михайлович, Иван Цеков, Илия Алексиев, Илия Маринов, Илия Тодоров Козаров, Илия Трифонов, Камен Иванов, Камен Петков, Коста Войнов, Коста Младенов, Коста Найденов, Коста Тодоров, Марин Петков, Марин Флоров, Марко Стоянович, Милан Петрович, Михаил Антонов Бошнаков, Младен Банкович, Найден Иванов, Найден Панчев, Никола Недялков, Никола Увеянов, Николай Георгиев, Николай Киров, Николай Нанов, Петър Иванов, Петър Кринчев, Петър Константинов, Петър Стоянов, Петър Христов, Семен /Симеон/ Димитриев, Спас Димитров, Спиро Каменов, Ставро Калчев, Станчо Иванов, Стефан Димитров, Стефан Димитров, Стефан Маринов, Стоян /Стефан/ Петров, Стоян Иванов, Стоян Миленков, Стоян Петров, Стоян Тодоров, Трифон Атанасов, Тодор Живков, Тодор Калчев, Тодор Колев, Тодор Матов Столетов, Тодор Ценков, Флоро Йонов Митов, Янаки Ценков.
По книгата "Опълченци от Видинския край 1877 – 1878 г." от Генади ВЪЛЧЕВ
{loadposition user28}